

Το Λογιστικό Πρόβλημα της Ελλάδας

Του Jacob Soll | Δημοσιευμένο στους New York Times, την 20.01.2015

Η Ελλάδα αποτελεί και πάλι το κέντρο της συζήτησης για την παγκόσμια οικονομική κρίση. Ενόσω οι επερχόμενες εκλογές «τρομάζουν» τις αγορές, η υποτιθέμενη αιτία της κρίσης δεν έχει αλλάξει. Η Ελλάδα έχει ένα αναγνωρισμένο χρέος 319 δις. Ευρώ, ή περίπου 369 δις δολάρια ΗΠΑ, 175% της ακαθάριστης εγχώριας παραγωγής ύψους 182 δις ευρώ (210 δις δολάρια ΗΠΑ). Αυτό φαντάζει σαν μια ακατόρθωτη αποστολή για κάθε Κυβέρνηση: να κυβερνήσει αποτελεσματικά, να ωθήσει την οικονομική ανάπτυξη και να αποφύγει το κούρεμα. Τα εμπόδια του αναγνωρισθέντος χρέους της Ελλάδας έχουν ουσιαστικά παραλύσει τη χώρα. Βέβαια, ίσως όλη αυτή η καταστροφολογία τελικά να μην είναι απαραίτητη.

Η «ιστορία», τόσο εντός της Ελλάδος, όσο και εκτός, έχει να κάνει με το γνωστό παιχνίδι της ηθικής: Οι σπάταλοι Έλληνες δεν πληρώνουν φόρους και οι τράπεζές τους, καθώς και η ελίτ, με τη σειρά τους, «ληστεύουν» τους Έλληνες πολίτες και τους ξένους επενδυτές. Οι Έλληνες, όπως φαίνεται, πρέπει να κατασταθούν υπεύθυνοι και να ξεπληρώσουν το χρέος τους με όποιο κόστος.

Η αυστηρή και αντιπαραγωγική απάντηση είναι η λιτότητα. Αλλά δεδομένων των προβλημάτων της Ελλάδας, αυτό που πραγματικά έχει ανάγκη η Ελλάδα είναι η διαφάνεια και ένα καθαρό λογιστικό σύστημα. Η Ελλάδα έχει ασθενή παράδοση ανάπτυξης λογιστικού συστήματος, με ελάχιστους εκπαιδευμένους στην Ελλάδα λογιστές. Η Κυβέρνηση δεν χρησιμοποιεί τα λεγόμενα «Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα του Δημόσιου Τομέα», το IPSAS με άλλα λόγια, που καταμετρούν τις υποχρεώσεις και την περιουσία/τα αποκτήματα ανά το χρόνο, παρόμοια με τα πρότυπα που χρησιμοποιούν ηγετικές Κυβερνήσεις, επιχειρήσεις, τράπεζες και επενδυτές σε κάθε επίπεδο. Δεν αποτελεί έκπληξη λοιπόν που χωρίς διεθνώς αναγνωρισμένα λογιστικά πρότυπα, κανείς δε νιώθει την ανάγκη να λογοδοτήσει ουσιαστικά.

Η έλλειψη αυτή λογιστών δε σημαίνει μονάχα φτωχή διοίκηση, αλλά και ότι η Κυβέρνηση δεν έχει κάνει καθόλου καλή δουλειά ως προς την «απεικόνιση» του χρέους της χώρας. Για την ακρίβεια, το χρέος έχει υπολογιστεί ως μεγαλύτερο από αυτό που πραγματικά είναι, ή που θα ήταν, εάν εχρησιμοποιείτο το IPSAS.

Χωρίς πραγματικά λογιστικά πρότυπα, δε μπορεί κανείς και να αξιολογήσει τις δηλώσεις της Κυβέρνησης του Αντώνη Σαμαρά – καθώς και αυτές πολυάριθμων σχολιαστών – ότι η Ελλάδα έκανε πρόοδο στη δημοσιοοικονομική της θέση τα τελευταία δύο χρόνια. Εάν η Ευρωπαϊκή Ένωση, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (γνωστή ως Τρόικα) δίνουν στην Ελλάδα 283 δις Ευρώ (327 δις δολάρια ΗΠΑ) ως χρηματοδότηση σε αντάλλαγμα θετικών/υγιών οικονομικών δεικτών – και οι οίκοι αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας όπως η Moody's «ταρακουνούν» την ελληνική και τις λοιπές ευρωπαϊκές αγορές με αναγγελίες βασισμένες πάνω στα νούμερα αυτά – θα περίμενε κανείς ότι όλοι αυτοί θα ήθελαν να μπορούν να επιβεβαιώσουν τους αριθμούς, χρησιμοποιώντας το IPSAS, που θα ήταν περισσότερο διαφανές και κάτι το οποίο ακόμα και άνθρωποι εκτός Τρόικας θα μπορούσαν ρεαλιστικά να εκτιμήσουν.

Αλλά οι Έλληνες δεν είναι οι μόνοι βολεμένοι με το κακό λογιστικό σύστημα και τους μυστήριους αριθμούς. Η ίδια η Τρόικα δεν χρησιμοποιεί τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα για να υπολογίσει το ελληνικό χρέος, αλλά το υπολογίζει σύμφωνα με τον αποκαλούμενο ορισμό του χρέους κατά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, που βασίζεται στην ονομαστική του αξία.

Σκεφτείτε την ονομαστική αξία σαν μια υπόσχεση να πληρώσεις κάτι στο μακρινό μέλλον, γιατί η αξία του τώρα είναι σημαντικά κατώτερη, εάν δεν πάρεις τόκους γι' αυτό. Αυτό σημαίνει ότι η Τρόικα δεν υπολογίζει το χρέος σύμφωνα με την οικονομική-πραγματική του αξία, αλλά σύμφωνα με μια πολιτική συμφωνία που αγνοεί τα πολύ χαμηλά επιτόκια και το γεγονός ότι τα χρήματα αυξάνονται στην αξία τους όσο περισσότερο τα κρατάς και τα επενδύεις. Αυτό

λειτουργεί προς όφελος της Ελλάδας, αλλά η Ελλάδα δε μπορεί να το αποδείξει και ως εκ τούτου να επωφεληθεί από τυχόν καλύτερες πιστοληπτικές βαθμολογίες.

Ούτε οι οικονομικές αρχές, ούτε τα διεθνή λογιστικά πρότυπα θα θεωρούσαν τον ανωτέρω τρόπο ως αποδεκτή μέθοδο αναφοράς του χρέους μιας χώρας. Η Ελλάδα είχε τόσο ανάγκη τα χρήματα και ήταν τόσο συνηθισμένη στα δανεικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που οι ηγέτες της υπέγραψαν τη σύμβαση δανεισμού χωρίς να μεριμνήσουν για την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων.

Το γεγονός ότι η Γερμανία έδρασε σαν στενός θεματοφύλακας προκειμένου η Ελλάδα να είναι συνεπής στο συμφωνηθέν χρέος και τα μέτρα λιτότητας, θα έπρεπε να τεθεί υπό αυστηρή κριτική. Δείτε ξανά τα 57 δις Ευρώ (66 δις δολάρια ΗΠΑ) σε Γερμανικά δάνεια μέσω του φακού της λογιστικής λογικής. Τα δάνεια αυτά έχουν δοθεί σε ποσοστό κάτω από 2% με αποπληρωμή μέχρι και το 2054.

Αυτό σημαίνει πως, στην πραγματικότητα, ο τόκος στο δάνειο αυτό είναι χαμηλότερος από τις τιμές της αγοράς. Δίνοντας δάνεια κατά πολύ κάτω από τις τιμές της αγοράς με απώτατα χρονοδιαγράμματα αποπληρωμής, ουσιαστικά οδηγεί σε επιδότηση. Εφαρμόζοντας τα πρότυπα IPSAS στα γερμανικά χρέη, αυτή η ποσότητα μόνο του χρέους θα απαιτούσε 13 δις Ευρώ (15 δις δολάρια ΗΠΑ), αφήνοντας τη Γερμανία με μια αξιοσημείωτη απώλεια της τάξεως των 44 δις ευρώ (51 δις δολάρια ΗΠΑ).

Αλλά δεδομένων των παρόντων δρακόντειων μέτρων λιτότητας, η Γερμανία θα είναι πιθανότατα σε θέση να αποφύγει να δείξει ζημία στο δάνειο, ενώ παράλληλα αυτό θα εξοντώσει την Ελλάδα. Οι απαιτήσεις της Γερμανίας τόσο για λιτότητα, όσο και για υπερτίμηση του χρέους, είναι και οι δύο άδικες και αντιπαραγωγικές για την Ελληνική και την Ευρωπαϊκή σταθερότητα.

Το ελληνικό χρέος δεν είναι αυτό που φαίνεται. Ένας λόγος που συμβαίνει αυτό ίσως να είναι διότι οι Γερμανοί αρνήθηκαν να κοστολογήσουν το χρέος με δίκαιο τρόπο, ή να αναφέρουν την αξία του όπως θα έπρεπε, κάτι που πρακτικά σημαίνει ότι απαιτούν περισσότερη λιτότητα από τους Έλληνες από όση απαιτείται, καθώς και ότι κρατούν αυτό το δάνειο έξω από τους προϋπολογισθέντες ισολογισμούς τους, γιατί διαφορετικά αυτό θα φαινόταν ως ζημία υπό οποιοδήποτε νόμιμο λογιστικό πρότυπο.

Ένα ακόμη δεδομένο το οποίο δεν είναι ευρέως γνωστό είναι ότι ούτε οι Γερμανοί χρησιμοποιούν το IPSAS και μάλιστα έχουν αξιοσημείωτα αδιαφανή λογιστικά πρότυπα. Αυτό σημαίνει πως η πιθανή ζημία τους αναφορικά με το δάνειο στους Έλληνες δε θα φανεί στο Γερμανικό κοινό το οποίο, καθώς δεν αποτελούν και ιδιαίτερος μεγάλοι θαυμαστές του δανεισμού της Ελλάδας, θα ήταν ακόμα λιγότερο ενθουσιώδες εάν αντιλαμβάνονταν τους όρους.

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η ελληνική κρίση έχει συμβάλει στο 15% της πτώσης της αξίας του Ευρώ το τελευταίο έτος, και, με τόσο χαμηλή τιμή, οι εξαγωγές των Γερμανών έχουν λάβει τεράστια ώθηση.

Μεγενθύνοντας το ελληνικό χρέος και ουσιαστικά δημιουργώντας μια εσφαλμένη αίσθηση κρίσης (οι Έλληνες ζήτησαν διάσωση), η Τρόικα υπονομεύει την ανάπτυξη και τις επενδύσεις μέσω τόσο της καλλιέργειας του δράματος του υπέρογκου χρέους, όσο και των μέτρων λιτότητας που εξαντλούν ολοσχερώς την ελληνική κοινωνία. Εάν η Ελλάδα συνεχίσει κάτω από το ζυγό αυτού του ανακριβούς ύψους του χρέους της, αντιμετωπίζει ακόμα μεγαλύτερη ύφεση αλλά και πιθανή πολιτική αναταραχή, με περαιτέρω αποσταθεροποίηση μιας ήδη «ανάπηρης» Ευρώπης και του ίδιου του Ευρώ.

Οι Έλληνες ηγέτες δε θα έπρεπε να απαιτούν ούτε άλλα μέτρα λιτότητας ούτε κούρεμα χρέους. Θα έπρεπε απλά να απαιτήσουν να υπολογιστεί το χρέος σύμφωνα με τα πρότυπα IPSAS. Και μόλις γίνει αυτό, θα πρέπει και να τα εφαρμόσουν άμεσα ώστε να ωθήσουν την αυτοπεποίθηση, τις επενδύσεις, την πιστοληπτική και πολιτική σταθερότητα. Διαφανή λογιστικά πρότυπα θα αποδείξουν πως το ελληνικό χρέος είναι μικρότερο, θα σταθεροποιήσουν το εσωτερικό της χώρας και θα φέρουν αυτοπεποίθηση στην Ελλάδα και ακολούθως στο Ευρώ.

**Ο Jacob Soll, καθηγητής Ιστορίας και Λογιστικής στο Πανεπιστήμιο της Νότιας Καλιφόρνια, είναι ο συγγραφέας του πλέον πρόσφατου βιβλίου με τίτλο: "The Reckoning: Financial Accountability and the Rise and Fall of Nations".*

A version of this op-ed appears in print on January 21, 2015, in The International New York Times.